

OLIVER SACKS

Sesleri Görmek (Seeing Voices)

27 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler
Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Bir sınıfta öğretmen dudaklarını hareket ettirir, çocuk tek kelimeyi yakalamak için yüzüne kilitlenir. Aynı çocuk teneffüste işaret diliyle arkadaşına şaka anlatınca yüzü, elleri ve mekân bir anda canlı bir dünyaya dönüşür. Sacks bu farkı görmek ister.

Bu kitap nasıl okunmalı?

İşaret dilinin eksik konuşma değil tam bir görsel dil olduğunu; dil hakkı, sağır kültürü ve beynin dünyayı başka kanallardan kurma gücünü insan hikâyeleriyle anlatan yolculuk.

Kitap tıbbi gözlem, dilbilim tarihi ve Sağır topluluğunun siyasi deneyimini birleştirir. Günümüzde büyük harfle 'Sağır' kültürel topluluğu, küçük harfle sağırlık işitme durumunu anlatabilir. Her sağır kişinin kimliği ve teknoloji tercihi aynı değildir.

Bu rehber, Oliver Sacks tarafından kurulan düşünce yolunu gündelik sahneler, tarihsel bağlam, güçlü örnekler ve önemli itirazlarla birlikte izler. Amaç sınav notu çıkarmak değil, kitabın okurun bakışını tam olarak nerede değiştirdiğini görünür kılmaktır.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	Sağır kültürü
02	Sessizlik değil görsel dil	13	Koklear implant tartışması
03	İşaret dili gerçekten dil midir?	14	Gallaudet'ta Sağır Başkan Şimdi
04	Dil olmadan büyümenin bedeli	15	Tercüman köprü, kişinin yerine geçen ses değil
05	Laurent Clerc ve okulun doğuşu	16	Engel bedende mi çevrede mi?
06	Martha's Vineyard örneği	17	Sesleri görmek ne öğretir?
07	1880 Milano Kongresi ve oralizm	18	Kitabın en kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Dudak okumanın ağır yükü	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	Beyin görsel dili nasıl işler?	20	Bugünkü hayata taşınan üç soru
10	Mekânsal düşüncenin gücü	21	Bir cümlede kitabın özü
11	Dil ile düşünce		

Sessizlik değil görsel dil

Sağır dünyasını yalnız ses eksikliğiyle tanımlamak, görsel dikkat ve işaret dilinin kurduğu zenginliği kaçıırır. Dil eller, yüz, beden ve mekânda eşzamanlı çalışabilir. Yazarın asıl hamlesi, tanıdık görünen bu olayı başka bir merceğin altına koymaktır; mesele tek bir örnek değil, örnekleri birbirine bağlayan düzendir.

İşaret eden kişi karakterleri sağ ve sol boşluğa yerleştirip bakış yönüyle aynı anda ilişki kurar.

Sağırılık deneyimi derecesi, yaşı, aile dili ve teknolojiye göre değişir; tek bir dünya yoktur. Ayrıca sonraki araştırmaların ve farklı deneyimlerin eklediği ayrıntılar vardır. Klasik bir eseri canlı tutan şey, ona itiraz edilebilmesi ve yine de iyi sorular bırakabilmesidir.

Bir farklılığı yalnız kayıp listesiyle değil açtığı beceri ve kültürle de görün.

Bu durağı biraz daha yakından düşündüğümüzde, “Sessizlik değil görsel dil” başlığının yalnız kendi örneğini değil Sesleri Görmek (Seeing Voices) boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınayabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

İşaret dili gerçekten dil midir?

İşaret dilleri jest yığını değil kendi söz varlığı ve dilbilgisi olan doğal dillerdir. Eller kadar yüz ifadesi ve mekânsal yapı anlam taşır. Bu fikir ilk bakışta kuru bir tanım gibi durabilir, fakat kitabın geri kalanında hangi ayrıntıları görüp hangilerini kaçıracağımızı belirleyen anahtar tam da budur.

Kaşın kalkması veya bedenin yönü soru, koşul ya da konuşan kişiyi belirleyebilir; ses tonunun görsel karşılığı gibi çalışır.

Her ülkenin tek evrensel işaret dili yoktur. Türk, Amerikan ve başka işaret dilleri birbirinden ayrıdır. Okurun dikkat etmesi gereken yer tam burasıdır: açıklayıcı bir benzetme ile gerçek dünyanın bütün karmaşıklığı aynı şey değildir.

İşaret dilini konuşulan dilin kelime kelime el karşılığı sanmayın.

Aynı bağlantıya başka bir açıdan bakarsak, “İşaret dili gerçekten dil midir?” başlığının yalnız kendi örneğini değil Sesleri Görmek (Seeing Voices) boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınavabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

İKİNCİ KISIM · ÇOCUKLUK

04. DURAK

Dil olmadan büyümenin bedeli

Çocuk erken yaşta erişilebilir bir dil alamazsa yalnız iletişim değil düşünce, ilişki ve eğitim gelişimi zarar görebilir. Sorun sağırlığın kendisinden çok dil yoksunluğu olabilir. Burada ileri sürülen şey değişmez bir doğa yasası değil, olayların çoğu zaman neden beklediğimizden farklı geliştiğini açıklayan bir düşünme aracıdır.

Aile herkesin konuştuğu sofrada çocuk yüzleri izler ama konuşmaya katılamaz; yıllar sonra kelime değil yaşanmış etkileşim zamanı eksiktir.

Geç dil öğrenen herkes aynı sonucu yaşamaz; erken destek büyük fark yaratır. Karşı örnekler özellikle değerlidir; çünkü hangi koşulun eksik olduğunu gösterir ve iddiayı kaba genellemeden daha hassas bir açıklamaya taşır.

Çocuğun teknoloji sonucunu beklerken bugün erişebildiği tam dili geciktirmeyin.

Örneğin arkasındaki mekanizmayı yavaşlattığımızda, “Dil olmadan büyümenin bedeli” başlığının yalnız kendi örneğini değil Sesleri Görmek (Seeing Voices) boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınayabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

Laurent Clerc ve okulun doğuşu

On dokuzuncu yüzyılda Laurent Clerc'in Amerika'ya gelişi, işaret diliyle eğitimin ve topluluğun kurumsallaşmasında önemli rol oynadı. Okul yalnız ders değil ortak dil mekânıydı. Bölümün gücü, büyük iddiayı gündelik hayatın içine indirmesinde yatar: görünmez kabul ettiğimiz ilişki görünür olunca eski açıklama artık yetmez.

Farklı evlerden gelen sağır çocuklar ilk kez birbirleriyle rahatça konuşunca dil koridorunda büyür.

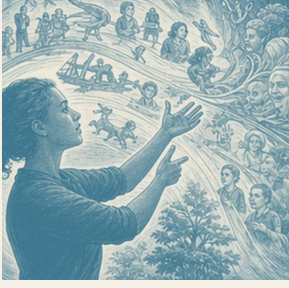
Tarih tek kahramanla kurulmaz; öğrenciler ve yerel işaret pratikleri ortak dili şekillendirdi. Yazarın dili zaman zaman kesin görünse de okurun burada olasılık, bağlam ve karşı örnek payını açık tutması gerekir; aksi halde açıklama yeni bir dogmaya dönüşür.

Bir eğitim kurumunun bilgi kadar akran ve kimlik alanı sunduğunu görün.

Kitabın bu bölümünü gündelik karara çevirdiğimizde, “Laurent Clerc ve okulun doğuşu” başlığının yalnız kendi örneğini değil Sesleri Görmek (Seeing Voices) boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınayabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Sessizlik değil görsel dil
- İşaret dili gerçekten dil midir?
- Dil olmadan büyümenin bedeli
- Laurent Clerc ve okulun doğuşu

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Martha's Vineyard örneği
- 1880 Milano Kongresi ve oralizm
- Dudak okumanın ağır yükü
- Beyin görsel dili nasıl işler?

Bağlantı sorusu: “Sessizlik değil görsel dil” ile “Laurent Clerc ve okulun doğuşu” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Martha's Vineyard örneği” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Martha's Vineyard örneği

Sağırılığın yaygın olduğu Martha's Vineyard'da işitenlerin de işaret dili bilmesi, engelin bireyin bedeninden çok çevrenin iletişim düzeninde olduğunu gösterdi. Bu ayrımı korumak önemlidir; çünkü iki kavram birbirine karıştığında yazarın kanıtı kolayca slogana, hatta tam tersine çevrilebilir.

Köy toplantısında herkes işaret biliyorsa sağır kişi özel tercüman beklemeden konuşmaya katılır.

Bu tarihsel ada örneğini her topluma kolayca kopyalamak mümkün değildir. Bu eleştiri, yazarın ana düşüncesini çöpe atmak yerine ölçüsünü belirler. Ölçüsü bilinen fikir, hayranlık uyandıran ama belirsiz bir slogandan daha kullanışlıdır.

Erişimi kişiyi düzeltmek yerine çevrenin dil becerisini artırarak nasıl kurabileceğinizi düşünün.

Buradaki gerilimi akılda tutmanın bir yolu da, “Martha's Vineyard örneği” başlığının yalnız kendi örneğini değil Sesleri Görmek (Seeing Voices) boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınıyabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

1880 Milano Kongresi ve oralizm

Milano Kongresi sonrası birçok okul işaret dilini yasaklayıp yalnız konuşma ve dudak okumayı dayattı. Eğitim enerjisi bilgi öğrenmekten ses üretmeye kayabildi. Kitap bu noktada okuru uzaktan seyreden biri olmaktan çıkarır ve kendi alışkanlıklarının da aynı düzenin içinde bulunduğunu fark etmeye çağırır.

Çocuk fen dersini tartışmak yerine saatlerce tek sesi doğru çıkarmaya çalışır.

Konuşma eğitimi bazı kişiler için yararlıdır; sorun tek yöntem olarak zorlanması ve işaret dilinin değersizleştirilmesidir. Bu noktada yazarın betimlediği durumla savunduğu değer birbirinden ayrılmalıdır. Bir şeyin nasıl işlediğini göstermek, onun böyle işlemesi gerektiğini söylemek değildir.

Bir terapi hedefinin kişinin geniş eğitim ve ilişki hakkından ne kadar zaman aldığını ölçün.

Yazarın çizdiği hattı bir adım daha izlediğimizde, “1880 Milano Kongresi ve oralizm” başlığının yalnız kendi örneğini değil Sesleri Görmek (Seeing Voices) boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınıyabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

Dudak okumanın ağır yükü

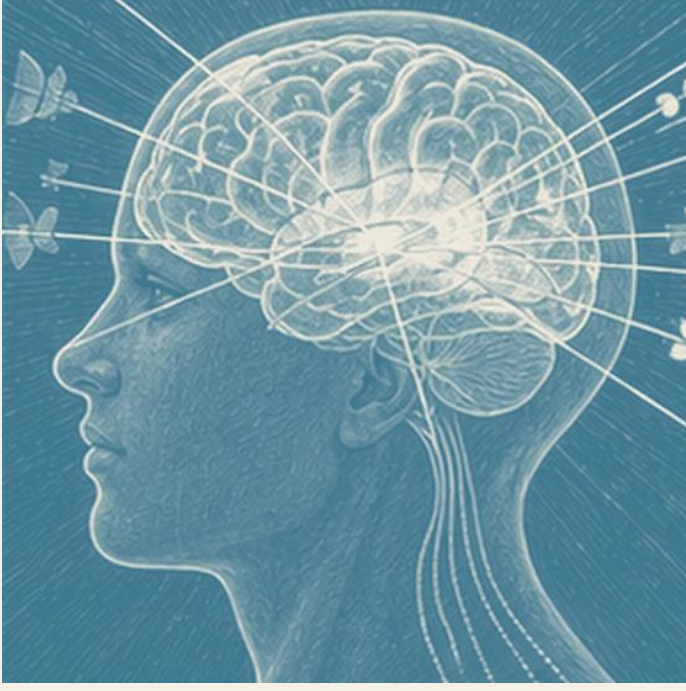
Dudak hareketlerinin çoğu birbirine benzer ve görünmeyen sesler vardır; bağlamdan tahmin sürekli zihinsel emek ister. Başarı dışarıdan kolay görünürken kişi çok şey kaçırabilir. Savın ilginç tarafı yalnız ne söylediği değildir; doğruysa hangi eski açıklamayı bırakmamız ve hangi yeni soruyu sormamız gerektiğini de değiştirir. Kalabalık toplantıda konuşan yüzünü çevirince bütün cümle aniden kaybolur.

Bazı sağır ve işitme kayıplı kişiler dudak okumada çok beceriklidir; beceri tam erişim anlamına gelmez. Bu sınır, kitabı değersizleştirmez. Tersine, güçlü bir fikri her kapıyı açan sihirli anahtar olmaktan kurtarıp gerçekten işe yaradığı kapılarda kullanmamızı sağlar.

'Beni anladı' varsayımı yerine erişilebilir iletişimi açıkça doğrulayın.

Bu fikri gerçek bir sınamaya sokmak için, "Dudak okumanın ağır yükü" başlığının yalnız kendi örneğini değil Sesleri Görmek (Seeing Voices) boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurula sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınıyabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

Beyin görsel dili nasıl işler?

İşaret dili beyinde basit görsel taklit gibi değil dil ağlarını kullanan karmaşık sistem olarak işlenir. Sol yarımküre hasarı işaret dilinde afazi oluşturabilir. Bu nedenle bölüm, tek başına ezberlenecek sonuç değil, sonraki örnekleri taşıyan bir köprü gibi okunmalıdır.

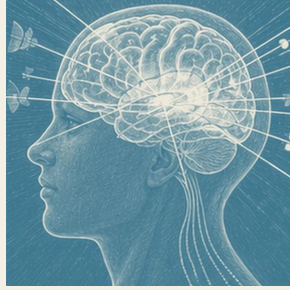
Eli sağlam olan işaretçi, beyin hasarı sonrası akıcı hareket eder ama dilbilgisel anlamı kurmakta zorlanabilir.

Beyin bölgelerini tek işlev kutusu saymak yanlış olur; ağlar ve kişisel gelişim önemlidir. Kitabın yazıldığı tarih, kullanılan dil ve seçilen örnekler de merceğin kenarını oluşturur. Görüntü güçlü olabilir ama bütün dünyayı tek başına kapsamaz.

Dil biçiminin el veya ses olmasından önce yapısal işlemine bakın.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Martha's Vineyard örneği
- 1880 Milano Kongresi ve oralizm
- Dudak okumanın ağır yükü
- Beyin görsel dili nasıl işler?

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Mekânsal düşüncenin gücü
- Dil ile düşünce
- Sağır kültürü
- Koklear implant tartışması

Bağlantı sorusu: “Martha's Vineyard örneği” ile “Beyin görsel dili nasıl işler?” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Mekânsal düşüncenin gücü” bu yolu nasıl değiştirebilir?

DÖRDÜNCÜ KISIM · GÖRSEL DÜNYA

10. DURAK

Mekânsal düşüncenin gücü

Görsel dil mekânı zamir, yön ve anlatı için kullanır. Sağır bireylerde çevresel görüş ve görsel dikkat farklı deneyimlerle gelişebilir. Yazarın asıl hamlesi, tanıdık görünen bu olayı başka bir merceğin altına koymaktır; mesele tek bir örnek değil, örnekleri birbirine bağlayan düzendir.

Anlatıcı iki kişiyi havada iki konuma yerleştirip başını çevirerek konuşmayı sahneler.

Görsel avantajı bütün sağır insanlara doğuştan üstün yetenek diye genellemek yanlıştır. Ayrıca sonraki araştırmaların ve farklı deneyimlerin eklediği ayrıntılar vardır. Klasik bir eseri canlı tutan şey, ona itiraz edilebilmesi ve yine de iyi sorular bırakabilmesidir.

Bir iletişim biçiminin farklı kanalda hangi bilgiyi daha doğrudan gösterebildiğini düşünün.

DÖRDÜNCÜ KISIM · ZİHİN

11. DURAK

Dil ile düşünce

Sacks dilin yalnız düşünceyi dışarı aktarmadığını, soyutlama ve kendilik anlatısını kurmaya yardım ettiğini vurgular. Erişilebilir dil zihinsel dünyanın gelişim aracıdır. Bu fikir ilk bakışta kuru bir tanım gibi durabilir, fakat kitabın geri kalanında hangi ayrıntıları görüp hangilerini kaçıracağımızı belirleyen anahtar tam da budur.

Çocuk 'dün', 'eğer' ve 'başkası biliyor' gibi yapıları öğrenince görünmeyen zaman ve zihin ilişkilerini paylaşabilir.

Dil düşüncenin tek kaynağı değildir; bebekler ve hayvanlar dil öncesi karmaşık algı taşır. Okurun dikkat etmesi gereken yer tam burasıdır: açıklayıcı bir benzetme ile gerçek dünyanın bütün karmaşıklığı aynı şey değildir.

Dil öğretimini kelime listesinden çok karşılıklı hikâye ve kavram alanı olarak görün.

Sağır kültürü

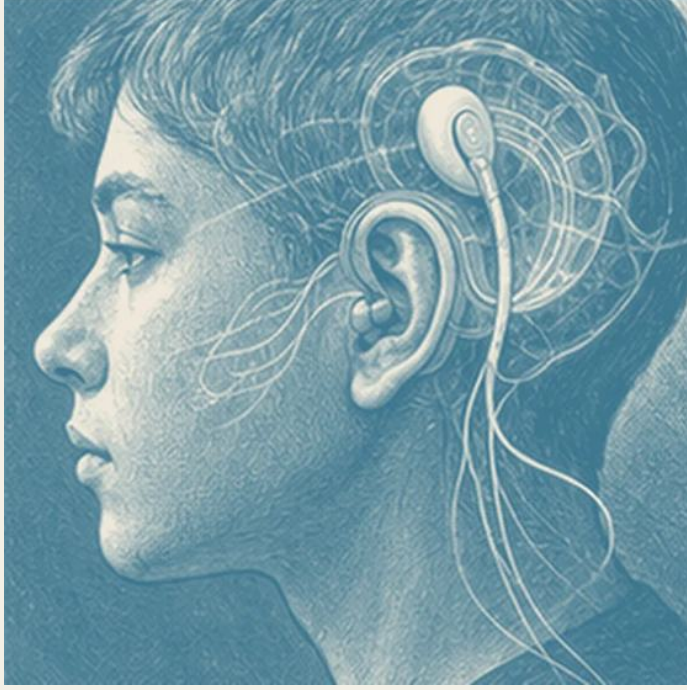
Ortak dil, okul, mizah, sanat ve tarih Sağır kültürünü oluşturur. Bu kimlik tıbbi eksiklik modeline karşı yaşam biçimi ve topluluk değeri sunar. Burada ileri sürülen şey değişmez bir doğa yasası değil, olayların çoğu zaman neden beklediğimizden farklı geliştiğini açıklayan bir düşünme aracıdır.

İşaret dili şiirinde el şekli, ritim ve mekân kafiye dönüşür; çeviri anlamı taşısa da bütün sanatı taşıyamaz.

Kültürel kimlik işitme cihazı veya koklear implant kullanan kişiyi dışlamamalıdır. Karşı örnekler özellikle değerlidir; çünkü hangi koşulun eksik olduğunu gösterir ve iddiayı kaba genellemeden daha hassas bir açıklamaya taşır.

Bir topluluğu yalnız tedavi hedefiyle değil kendi sanat ve tarih sesiyle dinleyin.

Koklear implant tartışması

Koklear implant bazı kişilere ses erişimi sağlar, fakat doğal işitme kopyası değildir ve yoğun eğitim ister. Teknoloji seçimi tıp, dil, kimlik ve aile kararıdır. Bölümün gücü, büyük iddiayı gündelik hayatın içine indirmesinde yatar: görünmez kabul ettiğimiz ilişki görünür olunca eski açıklama artık yetmez.

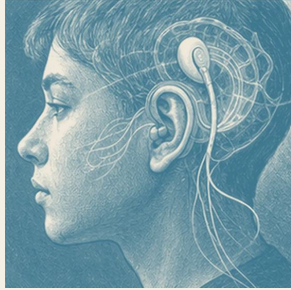
İmplant açıldığında dünya hemen anlaşılır konuşmaya dönüşmez; beyin yeni sinyali zamanla anlamlandırır.

Teknolojiyi şeytanlaştırmak da mucize saymak da bireysel sonuçları ve dil hakkını siler. Yazarın dili zaman zaman kesin görünse de okurun burada olasılık, bağlam ve karşı örnek payını açık tutması gerekir; aksi halde açıklama yeni bir dogmaya dönüşür.

Teknoloji kararında başarı olasılığıyla işaret diline kesintisiz erişimi birlikte planlayın.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşıırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Mekânsal düşüncenin gücü
- Dil ile düşünce
- Sağır kültürü
- Koklear implant tartışması

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Gallaudet'ta Sağır Başkan Şimdi
- Tercüman köprü, kişinin yerine geçen ses değil
- Engel bedende mi çevrede mi?
- Sesleri görmek ne öğretir?

Bağlantı sorusu: “Mekânsal düşüncenin gücü” ile “Koklear implant tartışması” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Gallaudet'ta Sağır Başkan Şimdi” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Gallaudet'ta Sağır Başkan Şimdi

1988'de Gallaudet Üniversitesi öğrencileri sağır bir başkan ve kurum yönetiminde temsil istedi. Protesto, yardım alan nesne değil kendi kurumunu yöneten özne olma talebiydi. Bu ayrımı korumak önemlidir; çünkü iki kavram birbirine karıştığında yazarın kanıtı kolayca slogana, hatta tam tersine çevrilebilir.

Öğrenciler kapıları kapatıp işaretlerle dünyaya 'bizim hakkımızda bizsiz karar verme' dedi.

Tek protesto bütün eşitsizliği çözmedi; fakat görünürlük ve liderlik anlayışını değiştirdi. Bu eleştiri, yazarın ana düşüncesini çöpe atmak yerine ölçüsünü belirler. Ölçüsü bilinen fikir, hayranlık uyandıran ama belirsiz bir slogandan daha kullanışlıdır. Erişilebilirlik kararında etkilenen kişilerin yalnız danışılan değil karar veren olup olmadığını sorun.

Tercüman köprü, kişinin yerine geçen ses değil

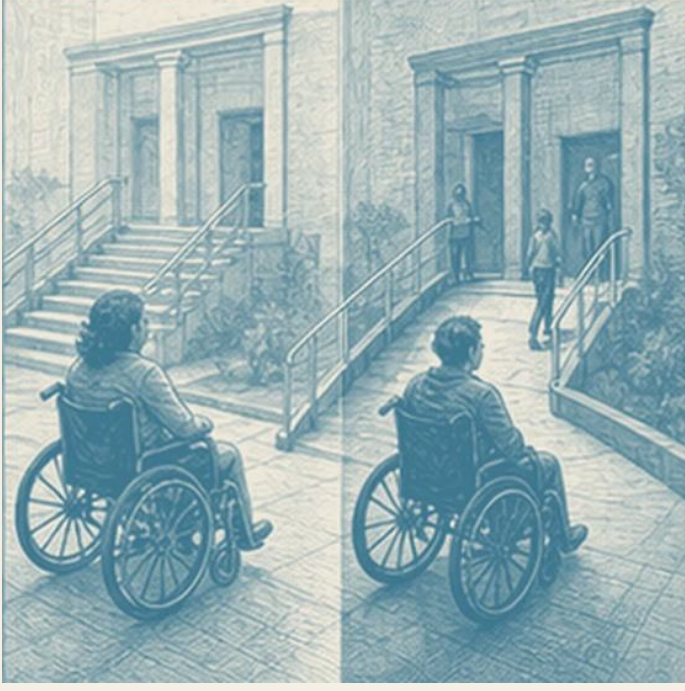
İşaret dili tercümanı iletişim köprüsüdür; sağır kişinin düşüncesinin sahibi değildir. Doğrudan göz teması ve uygun yerleşim saygının parçasıdır. Kitap bu noktada okuru uzaktan seyreden biri olmaktan çıkarır ve kendi alışkanlıklarının da aynı düzenin içinde bulunduğunu fark etmeye çağırır.

Doktor soruyu tercümana bakarak sorarsa hasta odada görünmezleşir; doğru iletişim hastaya yönelir.

Her sağır kişi aynı tercüman veya iletişim tercihini kullanmaz. Bu noktada yazarın betimlediği durumla savunduğu değer birbirinden ayrılmalıdır. Bir şeyin nasıl işlediğini göstermek, onun böyle işlemesi gerektiğini söylemek değildir.

Tercüman bulunan ortamda muhatabı yine doğrudan kişiye kurun.

Engel bedende mi çevrede mi?

Tıbbi model işitme kaybını bireydeki sorun, sosyal model ise erişilemez çevreyi engel olarak görür. Gerçek yaşam beden ve çevrenin etkileşimidir. Savın ilginç tarafı yalnız ne söylediği değildir; doğruysa hangi eski açıklamayı bırakmamız ve hangi yeni soruyu sormamız gerektiğini de değiştirir. Altyazısız video sağır izleyiciyi dışlar; altyazı eklendiğinde beden değişmeden engel azalır.

Sosyal model tıbbi bakım veya kişinin duyduğu zorluğu inkâr etmemelidir. Bu sınır, kitabı değersizleştirmez. Tersine, güçlü bir fikri her kapıyı açan sihirli anahtar olmaktan kurtarıp gerçekten işe yaradığı kapılarda kullanmamızı sağlar.

Bir erişim sorununda kişiyi değiştirmeden çevrede yapılabilecek düzeltmeyi önce arayın.

Sesleri görmek ne öğretir?

Sağır deneyimi dilin sese bağlı olmadığını ve beynin insan ilişkisi içinde farklı kanallardan dünya kurabildiğini gösterir. Çeşitlilik insan kapasitesinin sınırını genişletir. Bu nedenle bölüm, tek başına ezberlenecek sonuç değil, sonraki örnekleri taşıyan bir köprü gibi okunmalıdır.

Kapalı sandığımız bir kapı başka duvarda geniş pencereye dönüşür; önemli olan çocuğun dil ve topluluğa zamanında erişmesidir.

İlham hikâyesi bireysel zorluğu ve hak mücadelesini tatlılaştırmamalıdır. Kitabın yazıldığı tarih, kullanılan dil ve seçilen örnekler de merceğin kenarını oluşturur. Görüntü güçlü olabilir ama bütün dünyayı tek başına kapsamaz.

Farklı iletişim biçimini hayranlık nesnesi değil eşit yurttaşlık düzeni olarak destekleyin.

SON DURAKLAR · SINIRLAR

18. DURAK

Kitabın en kolay yanlış anlaşılacağı yer

Sacks bütün sağır kişilerin implantı reddetmesi veya sağırlığın hiçbir zorluk taşımaması gerektiğini söylemez. Asıl uyarısı, işaret dilini eksik yöntem saymanın dil yoksunluğu yaratması ve kültürel topluluğun kendi karar hakkını silmesidir.

Sesleri Görmek (Seeing Voices) tek cümlelik bir parola gibi kullanıldığında, yazarın örnekler arasında kurduğu neden zinciri kaybolur. Doğru okuma, iddianın hangi koşullarda çalıştığını ve hangi durumda başka bir açıklamaya ihtiyaç duyduğunu birlikte göstermelidir.

Bu nedenle okur, eserden aklında kalan en güçlü cümleyi seçip hemen ardından iki şey sormalıdır: Yazar bunu hangi sahneyle destekledi ve kitabın kendisi bu cümlelerin sınırını nerede çizdi? Oliver Sacks ile verimli tartışma böyle başlar.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA

19. DURAK

Kitap hakkında süren tartışma

Kitap işaret dilini ve Sağır kültürünü geniş okura taşıdı. Bazı Sağır akademisyen ve aktivistler işiten bir yazarın topluluk adına konuşma sınırlarını ve güncel dil tercihlerini tartıştı; tarihsel görünürlük katkısı güçlüdür.

Bir eserin çok tartışılması başarısız olduğu anlamına gelmez. Sesleri Görmek (Seeing Voices) için yapılan itirazların bir bölümü kullanılan kanıta, bir bölümü kavramların genişliğine, bir bölümü de yazarın görmediği insan deneyimlerine yönelir.

Sesleri Görmek (Seeing Voices) için en adil tutum iki uçtan da kaçınmaktır: Kitabı yalnız ünü yüzünden dokunulmaz saymamak ve bazı ayrıntıları eskidi diye açtığı bütün soruları değersizleştirmemek. Eleştiri, metnin nerede hâlâ canlı olduğunu daha iyi gösterir.

SON DURAKLAR · BUGÜN

20. DURAK

Bugünkü hayata taşınan üç soru

Sorun işitme durumunda mı, erişilemez çevrede mi büyüyor? Çocuk bugün tam bir dile erişiyor mu? Kararı etkilenen kişi gerçekten veriyor mu?

Bu sorular Sesleri Görmek (Seeing Voices) için hazırlanmış küçük bir kontrol listesi değil, gündelik hayatı daha dikkatli görmek için bir mercektir. Evde, işte, haber okurken veya bir karar verirken aynı ilişkiyi farklı kılıklarda yakalamaya yardım eder.

Sesleri Görmek (Seeing Voices) üzerine cevapların hemen gelmemesi bir eksiklik değildir. İyi kitap bazen hazır çözüm vermek yerine yanlış soruyu bıraktırır; insanın daha önce doğal sandığı bir şeyi yeniden görmesini sağlar.

SON DURAKLAR · ÖZ**21. DURAK****Bir cümlede kitabın özü**

İşaret dili tam ve doğal bir dildir; erken dil erişimi düşünce ve kimlik için yaşamsaldır, Sağır kültürü ise eksiklik değil insanın görsel yoldan kurduğu zengin bir dünya ve hak topluluğudur.

Akılda kalacak son görüntü, karanlık sessizlik yerine iki ışıklı elden çıkan renkli işaretlerin yüz, şehir ve ortak okul meydanına dönüşmesidir. Bu görüntü kitabın bütün ayrıntılarının yerini tutmaz; fakat ana soruya geri dönmek istediğinizde güvenilir bir işaret levhası olur.

Sesleri Görmek (Seeing Voices) adlı özgün eseri okumak, burada özetlenen yolun ayrıntılarını, ritmini ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehberin görevi kapıyı kapatmak değil, kapının ardında neden ilginç bir oda bulunduğunu göstermektir.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

[1] Penguin Random House - Seeing Voices

[2] Gallaudet University - Deaf President Now

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Sesleri Görmek (Seeing Voices) adlı özgün eseri okumak, burada özetlenen yolun ayrıntılarını, ritmini ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehberin görevi kapıyı kapatmak değil, kapının ardında neden ilginç bir oda bulunduğunu göstermektir.